



SEE MORE JESUS • WANTTOSEEMORE.COM

Ko e Hā Kuo Pau ke u Fai ke Fakamo'ui Au? — Ko ha Ako Tohitapu KJV mo e Ngaahi Fika 'o Strong

KO E HĀ KUOU TOTONU KE FAI KE MO'UI AI? • KO E TALI 'A E KAU 'APOSITOLO PĒ (NGĀUE 2:38)

Tokāteline Fakatui'a Fakatohitapu — Kosipeli 'o Sīsū Kalaisi

'I HE NGAHI LEA FAKAFAINGOFUA

Na'e fakatupu koe 'e he 'Otua, pea 'oku 'ofa 'a e 'Otua kiate koe. Kuo fai hala 'a e tangata kotoa pē, pea 'oku motu'a ai 'a kitautolu mei he 'Otua 'i he angahala. Na'e fekau mai 'e he 'Otua hono 'Alo, ko Sisu Kalaisi. Na'e 'ikai ke fai hala 'a Sisu, ka na'a ne pekia ke totongi ki he'etau ngaahi hala. Pea na'e toe fokotu'u hake ia 'e he 'Otua mei he pekia, pea 'oku mo'ui ni ia. Ko eni 'a e me'a 'oku totonu ke ke fai. Tui ki he ongoongolelei ko eni 'aki ho loto kotoa. Tafoki mei ho ngaahi anga hala — 'oku ui 'e he Tohi Tapu 'a e me'a ko eni ko e fakatomala. Ke ke papitaiso — 'alu hifo 'i he loto vai 'i he huafa 'o Sisu Kalaisi — pea 'e fakamolemole'i 'e he 'Otua ho'o ngaahi angahala. 'E 'oange 'e he 'Otua kiate koe hono Laumālie Mā'oni'oni ke nofo 'iate koe. Pea toki hoko atu ho'o muimui kia Sisu 'i he 'aho kotoa pē, fakataha mo e ni'ihi kehe 'oku tui, 'o a'u ki he ngata'anga 'o ho'o mo'ui. Te ne tauhi koe, pea te ne 'oange kiate koe 'a e mo'ui ta'engata.

LEA FAKAHU'OFA

Kaume'a, ko e fehu'i mahu'inga taha 'oku lava ke 'eke 'e ha taha na'e 'eke 'i he 'aho na'e fā'ele'i ai 'a e Siasi. Ko e kakai na'e fanongo ki he mo'oni na'e mafasi honau loto, pea na'a nau kalanga, ko e hā 'e mau fai? Na'e 'ikai tuku pe kinautolu ke nau ongo'i pe ha me'a, pe lea'aki ha lotu pea toki hokohoko atu 'enau mo'ui 'o hangē ko ia ki mu'a. Na'e 'oange kiate kinautolu ha tali 'oku 'i ai ha matapā, pea 'oku 'i he matapā ha sitepu ke laka atu ai. Tui — 'aki ho loto kotoa — na'e pekia 'a Sisu Kalaisi koe'uhi ko ho'o angahala pea toe tu'u mei he mate, koe'uhi ko e tui 'oku hoko mai ia mei he fanongo ki he folofola 'a e 'Otua. Fakatomala — tafoki mei ho'o angahala 'aki ho loto kotoa. Papitaiso 'i he huafa 'o Sisu Kalaisi koe'uhi ke fakamolemole'i ho'o angahala — tanu fakataha mo Ia, pea fokotu'u hake ke mo'ui 'i ha mo'ui fo'ou. Ma'u 'a e me'a'ofa 'o e Laumālie Mā'oni'oni — koe'uhi ko ha taha 'oku 'ikai ma'u ai 'a e Laumālie 'o Kalaisi 'oku 'ikai 'a'ana ia. Pea 'oua 'e tu'u pe 'i he matapā: fai atu pe 'i he akonaki 'a e kau 'apositolo, mo e fesifesi mā, mo e ngaahi lotu; nofo hoko atu mo Ia hangē ko ha va'a

'oku nofo hoko ki he fu'u vaine; pea kātaki 'o a'u ki he ngata'anga — koe'uhi ko e fakamo'ui 'oku kamata 'i he mo'oni, hokohoko atu 'i he mo'oni, pea ngata 'i he mo'oni. Ko ha lotu ko ha kamata'anga lelei, pea 'e lava ke ke lotu 'aki 'i he houa ko eni; ka fanongo ki he me'a kotoa na'e tali 'aki 'e he kau 'apositolo, pea fai ia, pea 'e fakamo'ui koe. Ko e hala 'eni ki loto. Ako ia ma'au pe, pea 'alu 'i ai.

'ENI TOLU 'E FIU 'A 'ENI AKO 'O TALI:

1. 'I he taimi na'e loto-mamahi ai 'ae kakai 'o tangi mai, 'ko e hā ke mau fai?' na'e fēfē 'ae tali 'ae kau 'aposetolo?
2. Ko e hā hono 'uhinga 'o e tui 'i he loto pea fakahā 'aki 'a e ngutu, pea ko e hā 'oku fai 'e he papitaiso ki he huafa 'o Sisu Kalaisi?
3. 'Oku hoko 'a e fakamo'ui ko ha kamata'anga pē, pe 'oku fiema'u ke toe hokohoko atu ha taha, nofo ma'u pē ki Kalaisi, mo kātaki 'o a'u ki he ngata'anga?

I. KO E FEHU'I — 'A E KAINGA MO E KĀINGA, KO E HĀ TE MAU FAI?

Kau 'Aposetolo 2:36 “Ko ia ke 'ilo pau 'e he fale kotoa pē 'o 'Isileli, kuo fakanofa 'e he 'Otua 'ae Sisu ko ia, 'aia na'a mou tutuki ki he 'akau, ko e 'Eiki mo e Kalaisi.” (37) ¶ Pea 'i he'enau fanongo eni, na'e mahuhuhuhu honau loto, pea na'a nau pehē kia Pita mo hono toe 'oe kau 'aposetolo, 'ae kau tangata mo e kāinga, “Ko e hā te mau fai?”

NA'E MAHAMAHAFI HONAU LOTO → 'E KĀINGA, KO E HĀ TE MAU FAI?

II. KO E TEFITO'I — NA'E PEKIA 'A KALAI SI, PEA 'OKU FUFULU HONO TOTO 'I HE ANGAHALA

A. Loma 5:8 Ka 'oku fakahā 'e he 'Otua 'ene 'ofa kiate kitautolu 'i he me'a ni, lolotonga ko e kau angahala 'akitautolu, ne pekia 'a Kalaisi ma'atautolu.

NA'E KEI ANGAHALA KIMOUTOLU → NA'E PEKIA 'A KALAI SI MA'ATAUTOLU.

B. Fakahā 1:5 Pea mea Sisu Kalaisi, ko e Fakamo'oni angatonu, mo e 'uluaki fakatupu mei he mate, mo e 'Eiki 'oe ngaahi tu'i 'o māmani; ke 'iate ia na'a ne 'ofeina 'akitautolu, pea ne fufulu 'akitautolu mei he'etau ngaahi angahala 'aki hono ta'ata'a 'o'ona **[G3068 louo ■]**

KO E FAKAMO'ONI ANGATONU + KO E 'ULUAKI FANAU'I MEI HE PEKIA → Kiate ia na'a ne 'ofa kiate kitautolu → NA'A NE FUFULU Kiate kitautolu mei he'etau ngaahi angahala 'i hono toto 'o'ona.

C. 'Efesō 1:7 'Aia 'oku tau ma'u ai 'ae huhu'i hono ta'ata'a, ko e fakamole mole 'oe ngaahi angahala, 'o fakatatau mo hono lahi 'aupito 'o 'ene 'ofa;

'AIA 'OKU TAU MA'U AI 'AE HUHU'I HONO TA'ATA'A = KO E FAKAMOLEMOLE 'OE NGAHI ANGAHALA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — ko e huhu'i mo e fakamole mole 'o e ngaahi angahala 'oku 'IA IA. Ko e 'uhinga eni 'oku tau papitaiso ai KIA IA: ko e ta'ata'a 'oku fakama'a ai kitautolú, mo e fakamole mole 'oku ne fakatau'i mai, 'oku ma'u ia 'iate IA tokotaha pē 'oku tau papitaiso ki ai.)

D. 'Isaia 52:14 'O hangē na'e ofo 'ae tokolahi kiate ia, he liliu 'o kovi hono fofonga 'o lahi hake 'i he tangata kotoa pē, mo hono sino 'o lahi hake 'i he ngaahi foha 'oe tangata.

HE LILIU 'O KOVI HONO FOFONGA 'O LAHI HAKE 'I HE TANGATA KOTOA PĒ → MO HONO SINO 'O LAHI HAKE 'I HE NGAHI FOHA 'OE TANGATA.

E. 'Isaia 50:6 Ne u 'atu hoku tu'a ki he kau taa'i, pea mo hoku kou'ahe kiate kinautolu na'e fusi 'ae kava: na'e 'ikai te u fufū hoku mata mei he mā mo e 'a'anu.

NE U 'ATU HOKU TU'A KI HE KAU TAA'I + PEA MO HOKU KOU'AHE Kiate kinautolu na'e fusi 'ae kava → NA'E 'IKAI TE U FUFŪ HOKU MATA MEI HE MĀ MO E 'A'ANU.

F. Saame 22:14 Kuo lilingi au 'o hangē ko e vai, pea kuo homo hoku ngaahi hui kotoa pē: kuo tatau hoku loto mo e pulu: kuo fakamolū ia 'i hoku loto fatu. (15) Kuo mōmoa 'o 'osi hoku mālohi 'o hangē ko e ipu kuo maumau; pea 'oku piki ma'u hoku 'elelo ki hoku 'ao'i ngutu; pea kuo ke 'ohifo au ki he efu 'oe mate. (16) He kuo kápui au 'e he fanga kulī: kuo 'ā'i au 'e he fakataha 'oe ngaahi angakovi: na'a nau hoka'i

hoku nima mo hoku va'e. (17) 'Oku ou fa'a lau hoku hui kotoa pē: 'oku nau mamata mo siosio pau kiate au. (18) 'Oku nau tufa hoku ngaahi kofu 'iate kinautolu, mo fai 'ae talotalo ki hoku pulupulu.

KUO MOVETE HONO NGA'AAHI HUI KOTOA PĒ → NAU TUI HONO NIMA MO HONO VA'E → NAU VAHEVAHE HONO NGA'AAHI KOFU + LILI FEHI'A KI HONO KOFU TU'A.

G. 'Isaia 53:4 Ko e mo'oni kuo ne to'o kiate ia 'a 'etau ngaahi vaivai, 'o ne fua 'etau ngaahi mamahi: ka na'a tau mahalo kuo tautea mo taa'i ia mei he 'Otua, pea mamahi'ia. **[H7495 rapha ■]** (5) Ka na'e lavea ia koe'uhi ko 'etau ngaahi angahala, na'e fakavolu ia koe'uhi ko 'etau ngaahi hia: na'e 'iate ia 'ae tautea koe'uhi ke tau fiemālie; pea 'i hono ngaahi tā 'oku tau mo'ui ai.

NAKA LAVEA IA KOE'UHI KO 'EMAUTOLU NGA'AAHI ANGAHALA + NAAKU MOMOKO IA KOE'UHI KO 'EMAUTOLU NGA'AAHI HIA → 'I HONO NGA'AAHI KILI TAUTEA KUO FAKAMOUI AI KIMAUTOLU.

H. Mātiu 27:28 Pea nau to'o hono kofu, 'o 'ai kiate ia 'ae pulupulu kula'aho'aho. (29) ¶ Pea hili 'enau lalanga 'ae tatā 'aki 'ae 'akau talatala, na'a nau 'ai ia ki hono fofonga, mo e va'a kaho 'i hono nima to'omata'u: pea nau tū'ulutui 'i hono 'ao, 'o manuki'i ia, 'o pehē, "Si'oto'ofa, Tu'i 'oe kakai, Siu!" (30) Pea nau 'a'anu kiate ia, 'o to'o 'ae va'a kaho, 'o taa'i 'aki hono fofonga.

KO HA KALAUNI TALATALA 'I HONO 'ULU → NAU 'ANU KIATE IA + TAA'I IA 'I HONO 'ULU.

I. Luke 22:44 Pea mo'ua ia 'i he mamahi lahi, pea 'āsili ai 'ene lotu fakamātoato: pea ko 'ene tauta'a ko e ta'ata'a na'e tō 'i he tulutā lalahi ki he kelekele.

PEA KO 'ENE TAUTA'A KO E TA'ATA'A NA'E TŌ 'I HE TULUTĀ LALAHİ KI HE KELEKELE.

J. Sione 19:34 Ka ko e tokotaha 'oe kau tau, na'a ne hoka'i hono vakavaka 'aki 'ae tao, pea na'e tafe leva mei ai 'ae toto mo e vai.

KO HA TAO NA'E TUI'I AI HONO VAKAVAKA → PEA NA'E 'ALU LEVA MEI AI 'A E TOTO MO E VAI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — lau vakavakai, pea 'ilo na'e fai ia ma'au. Ko e fofonga na'e ngaohi 'aki 'ae ngaahi fetu'u na'e fakakovi'i 'o 'ikai toe 'ilo'i. Ko e tu'a 'oku poupou 'aki 'ae ngaahi me'a kotoa pē na'e mafahi 'i he me'a tā. Ko e nima na'e fakamo'ui 'ae kilia na'e velenga 'aki 'ae ukamea. Na'e hā mai hono ngaahi hui ke lau. Na'e tō e 'a'au 'o hangē ha toto 'i he te'eki ai ke faka'ai ha fa'o 'e taha. Na'e 'ikai fakamālohi'i ia: Na'a Ne foaki mai fiemālie 'a hono tu'a; na'e 'ikai ke Ne fakafufū hono fofonga. Ko e ta'ofi taki taha ko ho'o angahala kuo hilifaki kiate ia, ko e lavea taki taha ko ho'o hia, ko e tulutā taki taha ko ho'o kau totongi. Pea 'i hono faka'osi, na'e tafe atu e toto mo e vai mei hono vakavaka — ko e toto ke fufulu koe, mo e vai ke fakatanu koe kiate ia. Ko ia, 'i ho'o tala ke fakatomala pea papitaiso, 'oku 'ikai 'eke ke ke fai ha me'a faingata'a. 'Oku 'eke koe ke ke ma'u, 'i ho'o tu'ulutui, 'ae me'a na'e totongi 'aki 'a e ngaahi me'a kotoa ko ia.)

III. TUI KI HE 'EIKI KO SĪSŪ KALAISI — PEA FAKAHĀ IA 'AKI HO NGUTU

A. Senesi 15:6 Pea na'e tui ia kia Sihova; pea na'e lau ia kiate ia, ko e mā'oni'oni. **[H539 aman ■]**

PEA NA'E TUI IA KIA SIHOVA → PEA NA'E LAU IA KIATE IA, KO E MĀ'ONI'ONI.

B. Loma 4:3 He 'oku pehē 'e he tohi ko e hā? "Na'e tui 'a 'Epalahame ki he 'Otua, pea na'e lau ia kiate ia ko e mā'oni'oni."

NA'E TUI 'A 'EPALAHAME KI HE 'OTUA → NA'E LAU IA KIATE IA KO E MĀ'ONI'ONI.

C. Nomipā 21:8 Pea na'e folofola 'a Sihova kia Mōse, 'o pehē, Ke ke ngaohi ma'au ha ngata fakavela, 'o 'ai ia ki ha 'akau: pea 'e pehē, ko ia kuo 'ūsia, 'oka sio ia ki ai, 'e mo'ui ai ia. (9) Pea na'e ngaohi 'e Mōse 'ae ngata palasa 'o ne 'ai ia ki he 'akau, pea na'e hoko 'o pehē, kapau kuo 'ūsia ha tangata 'e ha ngata, pea sio ia ki he ngata palasa, na'e mo'ui ia.

PEA 'E PEHĒ, KO IA KUO 'ŪSIA → 'OKA SIO IA KI AI.

D. Sione 3:14 ¶ Pea hangē na'e hiki hake 'e Mōse 'ae ngata 'i he toafa, 'e pehē hono hiki 'ae Foha 'oe tangata ki 'olunga: **[G4100 pisteuo ■]** (15) Koe'uhi ko ia kotoa pē 'oku tui kiate ia ke 'oua na'a 'auha ia, kae ma'u 'ae mo'ui ta'engata. (16) ¶ He na'e 'ofa pehē 'ae 'Otua ki māmani, na'a ne foaki hono 'Alo pe taha na'e fakatupu, koe'uhi ko ia kotoa pē 'e tui kiate ia ke 'oua na'a 'auha, kae ma'u 'ae mo'ui ta'engata.

¶ PEA HANGĒ NA'E HIKI HAKE 'E MŌSESE 'AE NGATA 'I HE TOAFA → 'E PEHĒ HONO HIKI 'AE FOHA 'OE TANGATA KI 'OLUNGA → KOE'UHI KO IA KOTOA PĒ 'E TUI KIATE IA KE 'OUA NA'A 'AUHA, KAE MA'U 'AE MO'UI TA'ENGATA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakatātutaha — fakatu'u fakataha 'a e ongo me'a ni pea tuku ke na ako'i. 'I he toafa, na'e 'ikai tala ki he kakai na'e mate ke nau ngāue'i ha founa ke ma'u ai ha faito'o. Na'e tala kiate kinautolu ke nau sio, 'i he tui, ki

he me'a na'e hiki hake 'e he 'Otua 'i ha 'akau — pea na'a nau mo'ui. 'Oku pehē 'e Sīsū ko e 'akau ko ia ko e fakatātā ia 'o hono kolosi 'o'ona. Ko e tui ko e sio ia. Kimu'a pea ke fakatomala ha tokotaha mei ha me'a, pe talangofua ki ha me'a, kuo pau ke sio mu'a ia 'aki hono loto kotoa ki he Tokotaha na'e hiki hake, pea falala kiate ia. Pea fakatokanga'i 'a 'Epalahame: na'a ne tui, pea na'e lau ia 'e he 'Otua kiate ia ko e mā'oni'oni — kimu'a 'i he lao, kimu'a 'i ha founga fakalotu. Ko e tui 'a e fu'u kamata'anga 'o e me'a kotoa. Ka vakai ki he vave 'o e hiki 'a e tui ki he talangofua 'i he ngaahi veesi hoko mai — 'i he pō tatau, 'i he houa tatau.)

E. Loma 10:8 Ka 'oku pehē ia ko e hā? “Oku ofi 'ae lea kiate koe, 'i ho ngutu, pea 'i ho loto.” ‘aia ko e lea ‘oe tui, ‘oku mau malanga‘aki; **[G3670 homologue ■]** (9) Koe'uhi kapau te ke fakahā 'aki ho ngutu 'ae 'Eiki ko Sisu, pea ke tui 'i ho loto kuo fokotu'u ia 'e he 'Otua mei he mate, 'e fakamo'ui koe. (10) He 'oku tui 'ae tangata 'aki 'ae loto ki he fakatonuhia; pea 'oku fakahā 'aki 'ae ngutu 'ae fakamo'ui.

FAKAHĀ 'AKI HO NGUTU 'A E 'EIKI KO SISU + TUI 'I HO LOTO NA'E FOKOTU'U HAKE IA 'E HE 'OTUA MEI HE PEKIA → TE KE MO'UI AI.

F. Loma 10:13 “He ko ia ia 'e ui ki he huaafa 'oe 'Eiki, 'e fakamo'ui ia.”

HE KO IA IA 'E UI KI HE HUAFA 'OE 'EIKI → 'E FAKAMO'UI IA.

G. Loma 10:17 Ko ia, 'oku mei he fanongo 'ae tui, mo e fanongo mei he folofola 'ae 'Otua.

KO IA, 'OKU MEI HE FANONGO 'AE TUI → MO E FANONGO MEI HE FOLOFOLA 'AE 'OTUA.

H. Kau 'Aposetolo 16:29 Pea na'e toki ui 'e ia ke 'omi ha maama, pea 'oho ia ki loto, pea ha'u tetetete, 'o fakatōmape'e 'i he 'ao 'o Paula mo Sailosi **[G4100 pisteuo ■]** (30) 'O ne 'omi 'akinaua kitu'a, mo ne pehē, “Ongo 'eiki, ko e hā te u fai ke u mo'ui ai?” (31) Pea na'a na pehē, “Tui ki he 'Eiki ko Sisu Kalaisi, pea te ke mo'ui, mo ho fale.” (32) Pea ne na lea'aki 'ae folofola 'ae 'Eiki kiate ia, mo kinautolu kotoa pē 'i hono fale. (33) Pea na'a ne 'ave 'akinaua, 'o fufulu hona lavea 'i he feitu'upō pe ko ia; pea na'e papitaiso ia, pea mo hono fale kotoa pē.

'EIKI, KO E HĀ KUO PAU KE U FAI KE FAKAMO'UI AU? → TUI KI HE 'EIKI KO SĪSŪ KALAISI → PEA NA'E PAPITAISO LEVA IA, 'IA MO HONO KAINGA KOTOA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — 'oku ngata pe 'i he liunga ua 'i he Tohitapu kotoa 'a e 'eke leva 'a e fehu'i tatau ni: 'i he pilisone 'i Filipai, pea 'i Penitekosi 'i he Ngāue 2. Fokotu'u fakataha 'a e ongo tali. Ko e kakai 'i Penitekosi kuo nau fanongo ki mu'a pea nau tui ki mu'a — ko ia na'a nau mamahi 'i honau loto — ko ia na'e kamata ai 'a Pita 'i he sitepu hoko: fakatomala, pea papitaiso. Ko e leki 'oku 'ikai te ne 'ilo ha me'a, ko ia na'e kamata ai 'a Paula 'i he sitepu 'uluaki: tui — pea toki lea'aki kiate ia 'a e folofola 'a e 'Eiki, pea 'i he houa tatau pe 'o e po na'e papitaiso ai 'a e tangata. Ko e kamata'anga 'e ua, ka ko e hala pe 'e taha. Ko e tui 'oku 'ikai ko ha fakafepaki ki he papitaiso, pea ko e papitaiso 'oku 'ikai ko ha fakafepaki ki he tui; ko e tui ko e loto ia 'oku talangofua, pea ko e houa tatau pe 'oku lava ai.)

I. Hepelū 11:6 Ka 'i he ta'ema'u 'ae tui 'oku 'ikai mafai hono fakafiemālie'i: he ko ia 'oku ha'u ki he 'Otua, 'oku totonu ke ne tui 'oku ai ia, pea 'oku ne totongi kiate kinautolu 'oku kumi lahi kiate ia.

'OKA 'IKAI HA TUI 'OKU 'IKAI LAVA KE FAKAHOIFUA Kiate ia → KO IA 'OKU HA'U KI HE 'OTUA KUO PAU KE NE TUI 'OKU 'IAI IA.

IV. KO E TALI — FAKATOMALA, PAPITAISO, MA'U 'A E LAUMĀLIE MĀ'ONI'ONI

Kau 'Aposetolo 2:38 Pea toki pehē 'e Pita kiate kinautolu, “Fakatomala, pea mou taki taha papitaiso 'i he huaafa 'o Sisu Kalaisi, ke fakamolemole ai 'ae angahala, pea te mou ma'u mo e foaki 'oe Laumālie Mā'oni'oni. **[G859 aphasis ■]** **[G907 baptizo ■]** **[G3340 metanoeo ■]** (39) He ko e tala'ofa eni kiate kimoutolu, mo ho'omou fānau, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku mama'o, 'aia kotoa pē 'e ui 'e he 'Eiki ko hotau 'Otua.”

FAKATOMALA + PEPITAISO 'I HE HUAFA 'O SISU KALAISI KE FAKAMOLEMOLE'T 'AE ANGAHALA → TE MOU MA'U 'AE ME'A'OFA 'OE LAUMĀLIE MĀ'ONI'ONI.

V. FAKATOMALA

A. Kau 'Aposetolo 3:19 ¶ Ko ia ke mou fakatomala, pea liliu, ke fakamolemole ai ho'omou angahala, koe'uhi ke hoko mai 'ae ngaahi 'aho 'oe fakamo'ui mei he 'ao 'oe 'Eiki;

FAKATOMALA + LIU TAFOKI → KOE'UHI KE TAMATE'T HO'O NGAHI ANGAHALA.

B. Luke 13:3 ‘Oku ou tala kiate kimoutolu, ‘Oku ‘ikai: pea kapau ‘e ‘ikai te mou fakatomala, te mou mala’ia kotoa pē foki.

KAPAU TE MOU ‘IKAI FAKATOMALA → TE MOU ‘AUHA KOTOA PE ‘I HE TU’UNGA TATAU.

C. 2 Kolinitō 7:10 He ko e mamahi ‘oku taau mo e ‘Otua ‘oku ne langaki ‘ae fakatomala ki he fakamo’ui, ‘e ‘ikai toe fakatomala ai: ka ko e mamahi fakamaama, ‘oku ne langaki ‘ae mate.

HE KO E MAMAHI ‘OKU TAAU MO E ‘OTUA ‘OKU NE LANGAKI ‘AE FAKATOMALA KI HE FAKAMO’UI → KA KO E MAMAHI FAKAMAAMA, ‘OKU NE LANGAKI ‘AE MATE.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo’ituitui — ‘oua na’a mahalo ko ha lea si’i eni, na’e lea ‘aki ‘o taha pē pea ‘osi. Fakatomala, mo e ngaahi lea hangē ko ia, ‘oku ongoongo atu ‘i he Tohitapu kotoa ‘o a’u ki he liunga teau taha uofulu ma ua — fāngofulu mā ono ‘i he Fuakava Motu’a, pea onongofulu mā ono ‘i he Fuakava Fo’ou. Mei he kau palōfita na’e kalanga tafoki, tafoki, ki he tangi ‘a Sione fakatomala, ki he ‘Eiki tonu ‘Ihoia, ki he kau ‘aposestolo, ki he Kalaisi kuo toetu’u ‘i he’ene tohi ki he ngaahi siasi — ‘oku fefeka atu ha ui pē taha mei Senesi ‘o a’u ki he Fakahā: TAFOKI. Na’e ‘ikai ke tuku ‘e he ‘Otua ke ne ui ‘ae kakai ki ai. Pea ‘oku ‘ikai lava ha taha ‘o tuku ‘a hono fai.)

VI. PAPITAISO KI HE KALAISI KE FAKAMOLEMOLE’I AI ‘AE NGAHI ANGAHALA

A. Kau ‘Aposestolo 22:16 Pea ko e hā ‘oku ke fakatuai ai? Tu’u, pea ke papitaiso, ‘o fakama’a koe mei ho’o angahala, pea ui ki he huafa ‘oe ‘Eiki.’ **[G907 baptizo ■]**

TU’U HAKE, PEA PAPITAISO, PEA FUFULU HO NGAHI ANGAHALA → ‘I HO’O UI KI HE HUAFA ‘O E ‘EIKI.

B. Loma 6:4 Pea ko ia, kuo tau tanu fakataha mo ia ‘i he papitaiso ki he mate: koe’uhi ke hangē hono fokotu’u ‘a Kalaisi mei he mate ‘e he mālohi ‘oe tamai, ke pehē foki ‘etau felaka’i ‘i he mo’ui fo’ou.

KUO TANU FAKATAHA MO IA ‘I HE PAPITAISO KI HE MATE → KE TAU ‘A’EVA FOKI ‘I HA FO’OU ‘O E MO’UI.

C. Kolose 2:12 ‘O tanu mo ia ‘i he papitaiso, ‘aia kuo mou toetu’u ai mo ia ‘i he tui ‘oku mei he ngāue ‘ae ‘Otua, ‘aia kuo ne fokotu’u hake ia mei he pekia.

NA’E TANU FAKATAHA MO IA ‘I HE PAPITAISO → NA’E TOETU’U FAKATAHA MO IA ‘I HE TUI KI HE NGAUE ‘A E ‘OTUA.

D. 1 Pita 3:21 Pea ko hono tatau mo’oni, ‘aia ko e papitaiso, ‘oku ne fakamo’ui eni ‘akitautolu, (‘ikai ko e si’aki ‘oe ‘uli ‘oe kakano, ka ko e fakamo’oni ‘oe ‘atamai lelei ki he ‘Otua,) ‘i he toetu’u ‘a Sisu Kalaisi:

KO E PAPITAISO ‘OKU NE FAKAMO’UI EKITAUTOLU = KO E FAKAMO’ONI ‘OE ‘ATAMAI LELEI KI HE ‘OTUA.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo’ituitui — ‘oku ‘ikai ko e vai ‘oku fakamo’ui. Ko e talia ‘o e konisēnisi lelei ki he ‘Otua: ko e toto kuo ‘ai ki he konisēnisi ‘i he talangofua ‘o e papitaiso, pea mo e tokotaha kuo fokotu’u hake ki he mo’ui fo’ou.)

2 Tu’i 5:10 Pea na’e fekau atu ‘e ‘Ilaisa ha tangata fekau kiate ia, ‘o pehē, “‘Alu ‘o kaukau ‘i Sioatani ke liunga fitu, pea ‘e toe hoko mai ho kakano kiate koe, pea te ke ma’a ai.” **[H2891 taher ■]**

OU KAI FUFULU KOE ‘I SIOATANE TU’O FITU → ‘E TOE FO’I HO KAKANO, PEA TE KE MA’A.

2 Tu’i 5:13 Pea na’e fakaofi atu ‘a ‘ene kau tamaio’eiki kiate ia, mo nau lea kiate ia, ‘o pehē, “‘Eku tamai, ka ne tala ‘e he palōfita ke ke fai ha me’a lahi, ‘ikai kuo ke fai ia? Kae mu’a hake eni, ‘a ‘ene pehē mai kiate koe, ‘Kaukau, pea te ke ma’a ai?”

KAPAU NA’E FEKAU KOE ‘E HE PALŌFITA KE KE FAI HA ME’A LAHI, ‘IKAI TE KE FAI IA? → ‘E FE’UNGA HONO LAHI ANGE, ‘I HONO PEHĒ MAI, FUFULU, PEA KE MA’A?

2 Tu’i 5:14 Pea na’a ne toki ‘alu hifo, mo ne kaukau ia ‘o liunga fitu ‘i Sioatani, ‘o hangē ko e lea ‘ae tangata ‘oe ‘Otua: pea na’e toe hoko mai kiate ia ‘a hono kakano, ‘o hangē ko e kakano ‘o ha tamasi’i si’i, pea na’a ne ma’a ai.

PEA NA’A NE TOKI ‘ALU HIFO, MO NE KAUKAU IA ‘O LIUNGA FITU ‘I SIOATANI → PEA NA’E TOE HOKO MAI Kiate IA ‘A HONO KAKANO, ‘O HANGĒ KO E KAKANO ‘O HA TAMASI’I SI’I, PEA NA’A NE MA’A AI.

(Ko e ngaahi fakakaukau totonu ‘o’oku — ko eni ‘a e mo’oni tatau ‘a ia na’e fakatātaa’i ‘i mu’a. Ko Nāamani ko e tangata lahi, pea ko e kilia, pea na’e fekau kiate ia ke ne fai ha me’a iiki: ke ‘alu ‘o kaukau ‘i Sioatane ‘o liunga fitu, pea ke ne ma’a. Na’e ‘ita ia, pea na’e ‘amanaki ki ha fai lahi ‘o e founa, pea na’a ne pehē ‘oku lelei ange ‘ae ngaahi vaitafe ‘o hono fonua ‘o’ona ‘i he ngaahi vai ‘o ‘Isileli — hangē pē ko e kei tūkia ‘ae kakai ‘i he fekau faingofua pehē. Ka na’e ‘ikai ko e vai ‘o Sioatane na’e fakamo’ui ia; ko hono talangofua ‘ae folofola ‘ae ‘Otua ‘i he vai na’e fakahingoa ‘e he ‘Otua. Na’a ne ‘alu hifo ‘o unu ‘o liunga fitu, pea na’e toe foki mai hono kili ‘o hangē ko e kili ‘o ha TAMASI’I IIKI. Ko e founa ia ‘oku toe fanau’i ai

ha taha: 'oku 'ikai 'i ha feinga lahi 'a'ana, kae 'i he'ene 'alu hifo 'i he talangofua, pea toe hopo hake ko ha tamasi'i fo'ou, pea ma'a.)

E. Ma'ake 16:16 Ko ia ia 'e tui mo papitaiso, 'e mo'ui; ka ko ia ia 'e 'ikai tui, 'e mala'ia. **[G907 baptizo ■]**
KO IA 'OKU TUI PEA PAPITAISO → 'E FAKAMO'UI.

F. Sione 3:5 Pea pehē 'e Sisu, "Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou tala kiate koe, Kapau 'e 'ikai fanau'i 'ae tangata 'i he vai pea mo e Laumālie, 'e 'ikai 'aupito fa'a hū ia ki he pule'anga 'oe 'Otua.
[G1080 gennao ■]

KAPAU 'E 'IKAI FANAU'I 'AE TANGATA 'I HE VAI PEA MO E LAUMĀLIE → 'E 'IKAI 'AUPITO FA'A HŪ IA KI HE PULE'ANGA 'OE 'OTUA.

G. Kaletia 3:27 He ko kimoutolu kotoa pē kuo papitaiso kia Kalaisi, kuo mou 'ai 'a Kalaisi.
[G907 baptizo ■]

HE KO KIMOUTOLU KOTOA PĒ KUO PAPITAISO KIA KALAISI → KUO MOU 'AI 'A KALAISI.

H. Taitusi 3:4 Kae hili hono fakahā mai 'ae angalelei mo e 'alo'ofa 'ae 'Otua, ko hotau Fakamo'ui, ki he tangata (5) Na'e 'ikai 'i he ngaahi ngaue 'oe mā'oni'oni na'a tau fai, kae fakatatau mo 'ene 'ofa mata'ata'atā pe, kuo ne fakamo'ui 'akitautolu, 'i he fufulu 'oe fakatupu fo'ou, mo e fakafo'ou 'e he Laumālie Mā'oni'oni;

NA'E HĀ MAI 'A E 'ANGA'OFA MO E 'OFA 'A E 'OTUA KO HOTAU FAKAMO'UI → 'IKAI 'I HE NGAUE MĀ'ONI'ONI → 'O FAKATATAU KI HE'ENE 'ALOFA NA'A NE FAKAMO'UI KITAUTOLU, 'I HE FUFULU 'O E FAKAFO'OU.

I. 'Efesō 2:8 He 'oku mou mo'ui 'i he 'ofa pe 'i he tui; pea 'oku 'ikai meiate kimoutolu ia: ka ko e foaki 'ae 'Otua: **[G5485 charis ■]** (9) 'Oku 'ikai 'i he ngaahi ngāue, telia na'a polepole ai ha tangata. (10) He ko 'ene ngāue 'akitautolu, kuo fakatupu 'ia Kalaisi Sisu ki he ngaahi ngāue lelei, 'aia kuo tomu'a tu'utu'uni 'e he 'Otua ke 'a'eva ai 'akitautolu.

'I HE 'OFA KUO FAKAMO'UI AI KIMOUTOLU 'I HE TUI = KO E ME'A'OFA 'A E 'OTUA → KA 'IKAI MEI HE NGAUE, TELIA NA'A POLEPOLE HA TAHA → KO KITAUTOLU KO 'ENE NGAOHI, KUO FAKATUPU 'IA KALAISI SISU KI HE NGAUE LELEI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — puke fakataha 'a e mo'oni ni 'e ua, pea 'oku 'ikai ha fekuki 'i honau vaha'a. Ko e 'aloofa 'a e me'a'ofa; ko e tui 'oku ne ma'u ia; pea ko e papitaiso 'oku 'ikai ko ha ngaue 'oku ma'u ai ha me'a, 'o hangē pē na'e 'ikai ke ma'u 'e Naamani hono fakamo'ui 'aki 'ene 'alu hifo 'i he vaitafe, pe ko kinautolu na'e mate na'e 'ikai ke ma'u 'enau mo'ui 'aki 'enau sio ki he gata palasa. Na'e tokonaki 'e he 'Otua 'a e me'a kotoa; ko e tangata pē 'oku talangofua mo ma'u. Ko e tangata 'oku hoko hake mei he vai 'oku 'ikai ha me'a ke ne polepole ai — na'e tanu ia, pea na'e fokotu'u hake ia 'e he 'Otua. Na'e lea'aki 'i 'olunga 'o kau ki he 1 Pita 3:21, pea 'oku mo'oni foki mo 'i heni: 'oku 'ikai ko e vai, pea 'oku 'ikai ko e ngaahi ngaue 'a hotau nima tonu. Ko e 'aloofa ia, 'oku ma'u 'i he talangofua 'o e tui. Pea 'oku fakahā 'e he veesi hoko atu pē 'a e 'uhinga 'o e ngaahi ngaue: 'oku 'ikai ko e tefito'i tu'unga 'o e fakamo'ui, ka ko hono fua — ko kinautolu ko e ngaue fakafo'ituitui 'a e 'Otua, kuo ngaohi fo'ou 'ia Kalaisi Sisu koe'uhi ke tau 'a'eva 'i he ngaahi ngaue lelei kuo ne teuteu ki mu'a ma'atautolu. 'Oku 'ikai ha taha 'oku talangofua ki he fekau kuo ne ma'u 'aki 'a e me'a'ofa, pea 'oku 'ikai ha taha 'oku ne ui ia ko ha ma'u 'aki kuo ne mahino 'i 'a e fekau.)

J. 1 Timote 1:13 A au na'aku lau'ikovi'i ia 'i mu'a, mo fakatanga'i, mo fai kovi: ka na'aku ma'u 'ae 'alo'ofa, he na'aku ta'etui ko e fai 'i he ta'e'ilo.

KO HA TANGATA KAPE + KO HA TOKOTAHA FAKATANGA + FAKAMAMAHI → KA NA'E MA'U 'E AU 'A E 'ALO'OFA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — fakatokanga'i ai KO HAI na'e fakamolemole'i honau ngaahi angahala 'i he talangofua ko 'eni. Na'e fakatanga'i 'e Saula 'o Tasusi 'a e hala 'o Kalaisi 'o a'u ki he mate. Na'a ne puke 'a e kau tangata mo e kau fefine 'o toho kinautolu ki he pilisone, ko ha tokotaha lea kovi mo ha fakatanga'i kakai 'o e 'Otua. Na'e fetaulaki 'a e 'Eiki tonu mo ia 'i he hala, ne ne taa'i ia ke tō ki lalo, pea lea kiate ia mei he langi. Ka NEONGO ia, 'i he 'aho tolu ki mui, na'e fekau'i 'a 'Ananaiasi ke ne pehē: tu'u hake, pea papitaiso, pea fufulu 'o mole ho ngaahi angahala, 'i ho'o ui ki he huafa 'o e 'Eiki. Kapau na'e 'ikai fufulu 'o mole 'a e ngaahi angahala 'a Saula 'e he maama 'i he hala ki Tamasiko, ka na'e fufulu 'o mole ia 'e he vai 'o e talangofua, 'oku 'ikai ke totonu ke fakakaukau ha taha 'e taha 'oku 'i ai ha founga faingofua ange ke to'o ai 'a hono ngaahi angahala 'iate ia 'i he founga na'e foaki 'e he 'Otua ki he tokotaha angahala lahi taha.)

VII. MA'U 'AE ME'A'OFA 'OE LAUMĀLIE MĀ'ONI'ONI

A. Kau 'Aposetolo 19:5 Pea 'i he nau fanongo eni na'a nau papitaiso 'i he huafa 'oe 'Eiki ko Sisu. (6) Pea kuo hilifaki 'ae nima 'o Paula kiate kinautolu, pea hoko kiate kinautolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni; pea

na'a nau lea'aki 'ae lea kehekehe, mo nau kikite.

PAPITAISO 'I HE HUAFA 'O E 'EIKI KO SĪSŪ → NA'E HA'U HIFO 'A E LAUMĀLIE MĀ'ONI'ONI KIATE KINAUTOLU.

B. Loma 8:9 Ka 'oku 'ikai 'i he kakano 'akimoutolu, ka 'i he Laumālie, 'o kapau 'oku nofo'ia 'akimoutolu 'e he Laumālie 'oe 'Otua. Pea ko eni, kapau 'oku 'ikai ma'u 'e ha tangata 'ae Laumālie 'o Kalaisi, 'oku 'ikai 'a'ana ia.

KAPAU 'OKU 'IKAI 'IA HA TANGATA 'AE LAUMĀLIE 'O KALAISI → 'OKU 'IKAI 'O'ONA IA.

C. Kau 'Aposetolo 2:39 He ko e tala'ofa eni kiate kimoutolu, mo ho'omou fānau, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku mama'o, 'aia kotoa pē 'e ui 'e he 'Eiki ko hotau 'Otua."

KO E TALA'OFA KIATE KIMOUTOLU + KI HO'OMOU FĀNAU + KI AKINAUTOLU KOTOA PĒ 'OKU TU'A MAMA'O.

D. 'Efesō 1:13 Mo kimoutolu foki, 'i he hili ho'omou fanongo ki he folofola 'oe mo'oni, ko e ongoongolelei 'o homou fakamo'ui: 'aia foki 'i ho'omou tui, na'e faka'ilonga 'aki 'akimoutolu 'ae Laumālie Mā'oni'oni 'oe tala'ofa (14) 'Aia ko e fakamo'oni ia 'o hotau tofi'a, kae'oua ke huhu'i 'ae tofi'a kuo fakatau, ke fakaongolelei ai 'ene angalelei.

NAA'IA MOU FAKAMAA'I 'AKI 'A E LAUMĀLIE MĀ'ONI'ONI KO IA 'O E TALA'OFA → 'AIA KO E ME'A NGOFUA 'O HOTAU TOFI'A.

E. 2 Kolinitō 1:22 'Aia kuo ne faka'ilonga foki 'akitautolu, 'o ne foaki mai 'ae fakamo'oni, ko e Laumālie 'i hotau loto.

'AIA KUO NE FAKA'ILONGA FOKI 'AKITAUTOLU + 'O NE FOAKI MAI 'AE FAKAMO'ONI, KO E LAUMĀLIE 'I HOTAU LOTO.

F. 'Efesō 4:30 Pea 'oua na'a fakamamahi ki he Laumālie Mā'oni'oni 'oe 'Otua, 'aia kuo sila'i 'aki 'akimoutolu ki he 'aho 'oe huhu'i.

PEA 'OUA NA'A FAKAMAMAHĪ KI HE LAUMĀLIE MĀ'ONI'ONI 'OE 'OTUA → 'AIA KUO SILA'I 'AKI 'AKIMOUTOLU KI HE 'AHO 'OE HUHUI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — 'oku 'ikai ko e Laumālie Mā'oni'oni ha totongi ki he ni'ihī si'i kuo fili. Ko ia ko e FAKAMAA'I 'o e Tu'i kiate kinautolu 'oku 'o'ona, pea ko e TOTONGI MU'A — ko e konga 'uluaki 'o e tofi'a kuo totongi 'o faka'osi ki mu'a — koe'uhi ke fakamo'oni 'oku ke 'o'ona kiate ia 'o a'u ki he 'aho 'o e huhu'i. Ko ia 'oku tu'u mahino pē 'a e fehu'i, pea kuo pau ke fai: kuo ke ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni? He 'oku pehē mahino 'e he folofola: 'ilonga ha taha 'oku 'ikai 'iate ia 'a e Laumālie 'o Kalaisi, 'oku 'ikai 'o'ona ia kiate ia. Ko e tohi ta'e ma'u hano fakamaa'i 'oku 'ikai ko e tohi 'o e Tu'i. Ko e tokotaha ta'e ma'u 'a e Laumālie 'oku te'eki ai ke 'o'ona ia kia Kalaisi. Kumi kiate ia kae 'oua ke ke ma'u ia.)

VIII. HOKOHOKO ATU MA'U PĒ — AKONAKI 'A E KAU 'APOSITOLO, FEFAKATAHA'I, FEHA'I MĀ, MO E LOTU

A. Kau 'Aposetolo 2:41 ¶ Pea ko kinautolu na'e ma'u fiefia 'ene lea, na'a nau papitaiso: pea 'i he 'aho pe ko ia na'e ului 'ae kakai 'e toko tolu afe nai. **[G4342 proskartereo ■]** (42) Pea na'a nau tu'uma'u 'i he akonaki 'ae kau 'aposetolo, mo e fe'ofa'ofani, mo e tofi 'oe mā, mo e fehūfekina.

KO KINAUTOLU NAE TALI FIEFIA E'ENE FOLOFOLA NAE PAPITAISO → NAU KEI TUTU'U MA'U PE 'I HE AKONAKI 'A E KAU 'APOSITOLO + FEFAKATAHA'ANGA + FESIFIA'I MA + LOTU.

B. Kau 'Aposetolo 2:46 Pea na'a nau 'alu loto taha ki he falelotu lahi 'i he 'aho kotoa pē, mo nau tofitofi mā 'i he ngaahi fale, pea kai 'enau me'akai 'i he fiefia mo e loto ta'ekākā (47) 'O fakamālō ki he 'Otua, pea 'ofeina 'e he kakai kotoa pē. Pea na'e fakaului 'e he 'Eiki kiate kinautolu 'i he 'aho kotoa pē 'akinautolu kuo fakamo'ui.

HOKO ATU 'I HE 'AHO KOTOA PĒ 'I HE LOTO-TAHA → NA'E FAKALAHĪ 'E HE 'EIKI KI HE SIASI 'I HE 'AHO KOTOA PĒ 'AKINAUTOLU 'A IA NA'E FAKAMO'UI.

C. 1 Kolinitō 11:23 He kuo u ma'u mei he 'Eiki 'aia na'aku 'atu foki kiate kimoutolu, koe'uhi na'e to'o 'ae mā 'e he 'Eiki ko Sisu 'i he pō ko ia na'e lavaki'i ai ia: (24) Pea hili 'ene 'atu 'ae fakafeta'i, ne ne pakipaki'i ia, 'o ne pehē, "To'o, 'o kai: ko hoku sino eni, 'aia kuo momo koe'uhi ko kimoutolu: fai eni ko e fakamanatu kiate au." (25) Pea pehē foki 'ene to'o 'ae ipu, hili 'ene kai 'ae 'ohomohe, 'o ne pehē, "Ko e ipu eni 'oe fuakava fo'ou 'i hoku toto: mou fai eni, ko e fakamanatu kiate au, 'i ho'omou fa'a inu ia." (26) He 'oka mou ka kai 'ae mā ni, mo inu 'i he ipu ni, 'oku mou fakahā ai 'ae pekia 'ae 'Eiki kae'oua ke ha'u ia.

KUO U MA'U MEIA HE 'EIKI + KO HOKU SINO ENI, 'OKU MAUMAU'I KOE'UHI KO KIMOUTOLU → MOU FAI ENI KO E FAKAMANATU KIATE AU → 'OKU MOU FAKAHĀ 'AE PEKIA 'AE 'EIKI KAE'OUA KE NE HA'U.

D. Sione 6:54 Ko ia ‘oku ne kai hoku sino, mo inu hoku toto, ‘oku ‘iate ia ‘ae mo‘ui ta‘engata; pea te u fokotu‘u ia ‘i he ‘aho fakamui.

KO IA ‘OKU NE KAI HOKU SINO, MO INU HOKU TOTO, ‘OKU ‘IATE IA ‘AE MO‘UI TA‘ENGATA → PEA TE U FOKOTU‘U IA ‘I HE ‘AHO FAKAMUI.

E. 1 Sione 1:9 Kapau te tau vete ‘etau ngaahi angahala, ‘oku mo‘oni mo angatonu ia ke fakamolemolea ‘etau ngaahi angahala, mo fakama‘a ‘akिताutolu mei he ta‘emā‘oni‘oni kotoa pē.

KAPAU TE TAU VETE ‘ETAU NGAHI ANGAHALA → ‘OKU MO‘ONI MO ANGATONU IA KE FAKAMOLEMOLEA ‘ETAU NGAHI ANGAHALA, MO FAKAMA‘A ‘AKITAUTOLU MEI HE TA‘EMĀ‘ONI‘ONI KOTOA PĒ.

F. Hapelū 3:13 Ka ke feakonaki‘aki ‘akimoutolu ‘i he ‘aho kotoa pē, ‘oku lolotonga hono ui, “Ko e ‘aho ni;” telia na‘a mataila hamou tokotaha ‘i he fakakākaa‘i ‘e he angahala.

FAKATOKANGA‘I ‘A E TAHA KI HE TAHA ‘I HE ‘AHO KOTOA PĒ → NE‘INE‘I FAKAFEFEKA ‘A HA TAHA ‘IATE KIMOUTOLU ‘I HE KAKANO KĀKĀ ‘O E ANGAHALA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafaituitui — vakai ki hono lilii tu‘o lahi ‘a e lea ‘a e ‘AHO. Na‘a nau hoko atu ‘i he ‘aho kotoa. Na‘a nau maumau mā mei he fale ki he fale. Na‘a nau fakalototo‘a‘i kinautolu ki mui ‘i he ‘aho kotoa. Ko e founa lotu ‘eni ‘oku ‘ikai ko ha houa ‘e taha ‘i he Sāpate, mo ha houa ‘e taha ‘i he loto uike — ko ha nofo‘anga ‘oku fakamafana‘i tu‘o ua, kae toe ‘o e mo‘ui ‘a e tangata pē ia ‘o‘ona. Na‘e mo‘ui ‘aki ‘e he siasi ‘uluaki eni ‘i he ‘aho kotoa, fakataha, pea na‘e fakahoko ai ‘e he ‘Eiki ki honau ‘apiako ‘i he ‘aho kotoa ‘a kinautolu na‘e fakamo‘ui‘i. Ko ha tui ‘oku tuku kae toki fai ki he fakataha hoko ko e tui ia ‘oku fefeka hake ‘i he kākā ‘o e angahala. ‘Oku ‘ikai ko ha ‘a‘ahi ‘oku ne kole. Ko e mo‘ui ‘oku ne kole.)

IX. NOFO MA‘U ‘IA KALAISI — HOKOHOKO ATU ‘I HE TUI

A. Sione 15:4 Nofo ‘iate au, mo au ‘iate kimoutolu. Hangē ‘oku ‘ikai fa‘a fua ‘ae va‘a ‘iate ia pē, ‘o kapau ‘e ‘ikai nofo ‘i he vaine; pea ‘e pehē foki ‘akimoutolu, ‘o kapau ‘e ‘ikai te mou nofo ‘iate au.

[G3306 meno ■] (5) “Ko au ko e vaine, ko e ngaahi va‘a ‘akimoutolu: ko ia ‘oku nofo ‘iate au, mo au ‘iate ia, ko ia ia ‘e fua lahi: ka māvae mo au, ‘e ‘ikai te mou fa‘a fai ha me‘a.

KAPAU TE MOU ‘IKAI NOFO ‘IATE AU → ‘O KA ‘IKAI KIATE AU ‘E ‘IKAI TE MOU LAVA HA ME‘A.

B. Kolose 1:23 ‘O kapau te mou tu‘uma‘u ‘i he tui ‘o aka mo tu‘u fakamakatu‘u, pea ‘ikai hiki mei he ‘amanaki lelei ‘oe ongoongolelei, ‘aia na‘a mou fanongo, pea na‘e malanga‘aki ki he kakai kotoa pē ‘i lalo langi; ‘aia kuo fakanoho au ko Paula ko e faifekau ‘o ia;

‘O KAPAU TE MOU TU‘UMA‘U ‘I HE TUI ‘O AKA MO TU‘U FAKAMAKATU‘U → PEA ‘IKAI HIKI MEI HE ‘AMANAKI LELEI ‘OE ONGOONGOLELEI.

C. 2 Sione 1:9 Ko ia ia ‘oku fai hala, pea ‘ikai nofoma‘u ‘i he akonaki ‘a Kalaisi, ‘oku ‘ikai ma‘u ‘e ia ‘ae ‘Otua. Ko ia ia ‘oku nofo ‘i he akonaki ‘a Kalaisi, ‘oku ma‘u ‘e ia fakatou‘osi ‘ae Tamai pea mo e ‘Alo.

[G3306 meno ■]

KO IA IA ‘OKU NOFO ‘I HE AKONAKI ‘A KALAISI → ‘OKU MA‘U ‘E IA FAKATOU‘OSI ‘AE TAMAI PEA MO E ‘ALO.

D. Loma 11:22 Ko ia vakai ki he angalelei mo e houhau ‘oe ‘Otua: ko e houhau kiate kinautolu na‘e hinga; ka ko e angalelei kiate koe, ‘o kapau te ke tu‘uma‘u ‘i he angalelei: ka ‘ikai, pea ‘e motuhi ai foki mo koe.

VAKAI KI HE ANGALELEI MO E FAKAMAMAFA ‘O E ‘OTUA → KAPAU TE KE HOKO ATU ‘I HE‘ENE ANGALELEI → KAE ‘IKAI KO KOE FOKI TE KE TU‘USI.

E. Fakahā 3:15 “Oku ou ‘ilo‘i ho‘o ngaahi ngāue, ‘oku ‘ikai te ke momoko pe vela: ‘amusiaange ‘eau ‘oku ke momoko pe vela. (16) Ko ia koe‘uhi ‘oku ke māmāfana pe, ‘o ‘ikai momoko pe vela, teu pu‘aki koe mei hoku ngutu.

TA‘E MOMOKO PEA TA‘E VELA → KOE‘UHI KO HO‘O MAHAFU → TE U LUAKI KOE MEI HOKU FOFONGA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafaituitui — fakatokanga‘i ‘a e me‘a ‘oku fai ‘e he ‘Eiki ki he mafana konā. ‘Ikai ko e momoko pē, ka ko e mafana konā foki — ko ia ‘oku ne ma‘u pē ‘a e lotu lahi ke fiamālie ai, ka ‘ikai lahi ke mo‘ui ai — ko ia ia te ne fea‘anaki mei hono fofonga. Ko hono nofo ma‘u kiate Ia ‘oku ‘ikai ko hono puke ‘aki ha filo, mafana ‘i he Sāpate ka momoko ‘i he uike kotoa. Ko hono ‘ulo ia. ‘Oku lelei ange ke vevela, ‘oku ne pehē, pe ‘oku lelei ange ke momoko, ‘i he me‘a vaeua ko ia ‘oku fakalielia ai ia. Ke ke nofo pē ‘iate Ia, pea tuku ke ne fakatolonga ho‘o ulo ‘o a‘u ki he ngata‘anga.)

X. KĀTAKI 'O A'U KI HE NGATA'ANGA

A. Mātiu 24:13 Ka ko ia 'e fa'a kātaki 'o a'u ki he ngata'anga, ko ia ia 'e mo'ui. [G5278 hupomeno ■]

KA KO IA 'E FA'A KĀTAKI 'O A'U KI HE NGATA'ANGA → KO IA IA 'E MO'UI.

B. Fakahā 2:10 'Oua na'a ke manavahē ki ha me'a 'i he ngaahi me'a ko ia te ke mamahi ai: vakai, 'e lī 'e he tēvolo 'a homou ni'ihī ki he fale fakapōpula, ko homou 'ahi'ahi'i, pea te mou mo'ua 'i he mamahi 'i he 'aho 'e hongofulu—ka ke fai angatonu pe 'o a'u ki he mate, pea te u foaki kiate koe 'ae pale 'oe mo'ui.

'OUA 'E MANAVAHĒ KI HA ME'A TE KE MAMAHI AI → KE KE FALALA MO'ONI 'O A'U KI HE MATE → TE U FOAKI KIATE KOE HA KALAUNI 'O E MO'UI.

C. 1 Kolinitō 11:28 Ka 'oku lelei ke 'ahi'ahi ia 'e he tangata, pea ke pehē pe 'ene kai 'i he mā, mo inu 'i he ipu.

KA 'OKU LELEI KE 'AHI'AHĪ IA 'E HE TANGATA → PEA KE PEHĒ PE 'ENE KAI 'I HE MĀ, MO INU 'I HE IPU.

D. Lea Fakatātā 24:16 He ka hinga 'ae tangata angatonu ke liunga fitu, 'oku ne toetu'u hake: ka 'e tō 'ae angahala ki he kovi.

KO E TANGATA MĀ'ONI'ONI, 'OKU TŌ IA 'O LIU FITU, KA 'OKU TOE TU'U HAKE PE.

E. 1 Sione 2:1 'A 'eku fānau 'ofeina, 'oku ou tohi 'ae ngaahi me'a ni kiate kimoutolu, ke 'oua na'a mou angahala. Pea kapau 'e angahala ha taha, 'oku ai hotau fakalelei ki he Tamai, ko Sisu Kalaisi ko e mā'oni'oni

PEA KAPAU 'E ANGAHALA HA TAHA → 'OKU AI HOTAU FAKALELEI KI HE TAMAI, KO SISU KALAISI KO E MĀ'ONI'ONI.

F. Hepelū 7:25 Ko ia foki 'oku ne fa'a fai ai ke fakamo'ui haohaoa 'akinautolu 'oku ha'u ki he 'Otua 'iate ia, ko e me'a 'i he'ene mo'ui ma'uaipē ke hūfaki'i 'akinautolu.

KUO NE MĀLOHIA KE FAKAMO'UI 'AUPITO 'AKINAUTOLU → HE 'OKU NE MO'UI MA'U AI PE KE FAI HALAIA MA'ANAUTOLU.

G. Saame 103:12 'Oku hangē ko hono vā mama'o 'oe potu hahake mei he potu lulunga, 'oku pehē hono mama'o 'o 'ene 'ave 'etau ngaahi angahala 'iate kitautolu.

'OKU HANGĒ KO HONO VĀ MAMA'O 'OE POTU HAHAKE MEI HE POTU LULUNGA → 'OKU PEHĒ HONO MAMA'O 'O 'ENE 'AVE 'ETAU NGAACHI ANGAHALA 'IATE KITAUTOLU.

H. Hepelū 8:12 He te u 'alo'ofa ki he'enu ta'emā'oni'oni, pea ko 'enu ngaahi angahala mo 'enu hia, 'e 'ikai te u kei manatu'i."

PEA KO 'ENAU NGAACHI ANGAHALA MO 'ENAU HIA, 'E 'IKAI TE U KEI MANATU'I.

I. Sione 10:27 'Oku fanongo 'eku fanga sipi ki hoku le'o, 'o hangē ko 'eku tala kiate kimoutolu: pea 'oku ou 'iloa 'akinautolu, pea 'oku nau muimui 'iate au: (28) Pea 'oku ou foaki kiate kinautolu 'ae mo'ui ta'engata; pea 'e 'ikai 'aupito te nau 'auha, pe 'e 'ikai ha taha te ne hamusi 'akinautolu mei hoku nima. (29) Ko 'eku Tamai, 'aia na'a ne foaki mai kiate au, 'oku lahi taha pe ia; pea 'oku 'ikai ha tokotaha 'oku fa'a hamusi mei he nima 'o 'eku Tamai.

'OKU FANONGO 'EKU FANGA SIPI KI HOKU LE'O + 'OKU NAU MULI 'IATE AU → PEA 'E 'IKAI FA'A TO'O KINAUTOLU 'E HA TAHA MEI HOKU NIMA.

J. 'Isikieli 18:24 Ka 'i he liliu 'ae mā'oni'oni mei he'ene mā'oni'oni mo ne fai angahala, pea ne fai 'o tatau mo e fakalielia kotoa pē 'aia 'oku fai 'e he tangata angahala, 'e mo'ui ia? Ko 'ene mā'oni'oni kotoa pē 'aia kuo ne fai, 'e 'ikai ha lau ki ai: 'i he fai kovi kuo ne fai, mo e angahala, kuo ne angahala ai, 'e mate pe ia 'i ai.

KA 'I HE LILIU 'AE MĀ'ONI'ONI MEI HE'ENE MĀ'ONI'ONI MO NE FAI ANGAHALA → MO E ANGAHALA, KUO NE ANGAHALA AI, 'E MATE PE IA 'I AI.

K. Lea Fakatātā 26:11 Hangē ko e tafoki mai 'ae kulī ki he'ene lua, 'oku pehē 'ae toe fai 'e he vale 'a 'ene vale.

HANGĒ KO E TAFOKI MAI 'AE KULĪ KI HE'ENE LUA → 'OKU PEHĒ 'AE TOE FAI 'E HE VALE 'A 'ENE VALE.

L. 2 Pita 2:20 He kapau ko eni, kuo hili 'enu hao mei he ngaahi 'uli 'o māmani 'i he 'ilo'i 'ae 'Eiki mo e Fakamo'ui ko Sisu Kalaisi, 'e toe fihitu'u ai, mo ikuna 'akinautolu, pea 'e kovi lahi 'ae ngata'anga kiate kinautolu 'i he kamata'anga. (21) He ko e me'a 'e lelei kiate kinautolu 'oka ne 'ikai te nau 'ilo 'ae hala 'oe

mā'oni'oni, ka 'i he'enau 'ilo ia, pea toe tafoki mei he fekau mā'oni'oni na'e tuku kiate kinautolu. (22) Ka kuo hoko kiate kinautolu 'o hangē ko e fakatātā mo'oni, "Kuo toe foki 'ae kulī ki he'ene lua 'a'ana," mo e "Sinamanu na'e kaukau ki he'ene fetafokifokiaki 'i he pelepela."

TOE FIHIA AI, PEA IKUNA'I → KO HONO NGATA'ANGA 'OKU KOVI AGE Kiate Kinautolu 'I HONO KAMATA'ANGA → KUO LIU MAI 'A E KULI KI HE'ENE LUA + KO E PUAKA FEFINE NA'E FUFULU KUO TOE FOKI KI HE'ENE PELEPELE 'I HE PELA.

M. Mātiu 7:22 'E pehē kiate au 'e he tokolahi 'i he 'aho ko ia, "Eiki, 'Eiki, 'ikai na'a mau akonaki 'i ho huafa? Pea 'i ho huafa na'a mau kapusi kitu'a 'ae kau tēvolo? Pea 'i ho huafa na'a mau fai 'ae ngaahi me'a mana lahi?" (23) Pea te u toki fakahā kiate kinautolu, 'Na'e 'ikai 'aupito te u 'iloa 'akimoutolu: 'alu 'iate au 'akimoutolu 'oku fai kovi.'

'EIKI, 'EIKI, 'IKAI NA'A MAU AKONAKI 'I HO HUAFa? → NA'E 'IKAI 'AUPITO TE U 'ILOA 'AKIMOUTOLU: 'ALU 'IATE AU 'AKIMOUTOLU 'OKU FAI KOVI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — 'e fa'a ala ha tama iiki 'ia Kalaisi ki he afi tu'o taha 'o kapau kuo 'osi lea 'a e Tamai 'o faka'ikai'i ia. Ko e humu ia 'o e tamasi'i 'oku kei ako, pea 'oku 'ilo 'e he Tamai ia. Ko ha foha pe 'ofefine kuo tupu hake kuo pau ke ne 'ilo lelei ange. Ka ko eni 'a e 'alo'ofa 'o ia: neongo 'etau angahala, 'oku 'ikai li'aki kitautolu. 'Oku tau ma'u ha Fakafofonga — ko Sisu Kalaisi ko e Mā'oni'oni — 'a ia 'oku mo'ui ma'u pe pea 'oku lea ma'u pe ki he Tamai koe'uhi ko kitautolu. Ko ia 'oku tau toe tu'u hake. 'Oku tō 'a e tangata mā'oni'oni 'o tu'o fitu pea ne toe tu'u hake. 'Oku tau sivi'i kitautolu, fakahā 'a e me'a kuo tau fai, tafoki mei ai, pea toe hū ki he ngāue 'a 'etau Tamai, 'o tuku ki mui 'a e kuohili — koe'uhi kuo 'osi hiki 'e he 'Otua 'etau ngaahi angahala 'o hangē ko e mama'o 'o e hahake mei he hihifo, pea 'e 'ikai te ne toe manatu'i ia. Ka 'oua na'a ke faka'aonga'i 'a e 'alo'ofa ni ko ha me'a ke fakatatau 'aki. 'Oku fakahā 'e Isikeli 'a e potu 'e taha: ko e tangata mā'oni'oni 'o ne tafoki mei he'ene mā'oni'oni pea ne pekia 'i he'ene angahala, 'e 'ikai fakamo'ui ia 'i he mā'oni'oni na'a ne ma'u 'i mu'a. 'Oku fakahā 'e Pita 'a e me'a tatau 'i he Fuakava Fo'ou, pea 'oku ne faka'aonga'i 'a e lea fakatātā motu'a ke fakahā ia: ko e kulī 'oku toe 'alu ki he'ene puke, mo e puaka kuo fufulu 'oku toe 'alu ki he pelepela — ko ha taha na'a ne hao mei he 'uli 'o māmani 'i he'ene 'ilo ki he 'Eiki, pea toki toe tafoki ki ai, pea kuo kovi ange 'ene tu'unga faka'osi 'i hono kamata'anga. Pea 'oku pehē 'e Sisu ki he kau ngaue kovi 'i hono huafa, "Na'e 'ikai 'aupito te u 'ilo'i kimoutolu." Ko eni, ta'ofi 'a e ongo mata 'o e heletā ni, pea 'oua na'a fakabo'o ha taha 'o ia. 'Oku pehē 'e he 'Eiki 'e 'ikai lava 'e ha taha ke to'o hono fanga sipi mei hono nima — 'ikai ha fili, 'ikai ha mafai, 'ikai ha tangata. 'Oku mo'oni 'a e malu ko ia, pea ko hono puke 'o'ona ia 'oku puke ki ai, 'ikai ko 'etautolu. Ka vakai ki he founga 'oku ne fakamatala'i 'aki 'a e fanga sipi ko ia: 'oku nau fanongo ki hono le'o, pea nau muimui kiate ia. 'Oku 'ikai fakahā 'e he lea ha sipi 'oku to'o mei hono nima; 'oku fakahā 'ene toe fetongi 'o hoko ko e fufulu 'o tafoki mo 'alu ki he pelepela, 'i hono loto 'o'ona. 'Oku puke 'e he Tohitapu 'a e ongo me'a ni fakatou'osi — ko e nima 'e 'ikai lava 'o fakaava, mo e fakatokanga ke 'oua na'a tafoki mei ai — pea 'oku 'ikai ne fakafefeka ia ke hoko ko e fōmula faingofua 'e taha, ko ia 'e 'ikai te tau fai ia. 'Oua na'a loto-mafasia 'i ho'o tō: 'oku mo'oni 'a e Fakafofonga, pea 'oku ava 'a e hala ki 'api. 'Oua na'a fakakaukau 'e lava ke ke toe tafoki ta'ekavakava: 'oku mo'oni foki 'a e fakatokanga. Tō, kae tu'u hake. Tu'u hake, pea kātaki 'o a'u ki he ngata'anga.)

XI. TOKANGA — FANONGO KI HE KAU TALAFEKAU, PEA VAKAI HE EVANELIO KEHE

A. 1 Sione 4:6 'Oku 'oe 'Otua 'akimaoutolu: ko ia 'oku ne 'ilo'i 'ae 'Otua, 'e fanongo ia kiate kimaoutolu; pea ko ia 'oku 'ikai 'oe 'Otua, 'oku 'ikai fanongo ia kiate kimaoutolu. Ko e me'a eni 'oku tau 'ilo ai 'ae laumālie 'oe mo'oni, mo e laumālie 'oe hē.

KO IA 'OKU NE 'ILO'I 'AE 'OTUA 'OKU NE FANONGO Kiate Kimaoutolu → KO E ME'A NI 'OKU TAU 'ILO AI 'AE LAUMĀLIE 'OE MO'ONI + 'AE LAUMĀLIE 'OE HALAIA.

B. Kaletia 1:8 Kapau 'e malanga'aki 'ekimaoutolu, pe ha 'āngelo mei he langi, ha ongoongolelei kehe kiate kimoutolu, ka 'oku 'ikai ko ia na'a mau malanga'aki kiate kimoutolu, ke mala'ia pe ia. (9) 'O hangē ko ia na'a mau tomu'a lea 'aki, peau toe lea 'aki eni, Kapau 'e malanga'aki 'e ha taha ha ongoongolelei kehe kiate kimoutolu, kae 'ikai ko ia kuo mou ma'u, ke mala'ia pe ia.

NEONGO KO KITAUTOLU, PE KO HA ĀNGELO MEI HEVANI, TE NE MALANGA'I HA NGAahi ONGOONGOLELEI KEHE → TUKU KE MALA'IA IA.

(Ko e ngaahi fakakaukau totonu 'oku ou hū ki ai — fakatokanga'i lelei: kapau 'oku 'ikai fefengaaki 'a e me'a 'oku tau tui ki ai mo e me'a na'e malanga'i 'e he kau talafekau, pea ko KIMAUTOLU 'oku hala, 'ikai ko kinautolu. Na'a nau mamata kiate Ia, mo fanongo kiate Ia, pea na'e fekau'i kinautolu 'e Ia. Ko ia 'oku fanongo ki he 'Otua, 'oku ne fanongo kiate kinautolu. Ko hono fokotu'u 'o ha faiake ke ma'olunga ange 'i he kau 'apositolo, ko e fanongo ia ki he laumālie ko e fehālaaki.)

C. Siute 1:3 'E kāinga 'ofeina, 'i he'eku fai fakato'oto'o 'aupito ke tohi atu kiate kimoutolu ki he fakamo'ui lahi, na'e totonu ke u tohi kiate kimoutolu, mo enginaki ke mou fekuki fakamātoato koe'uhi

ko e tui na'e 'atu 'i mu'a ki he kāinga mā'oni'oni. (4) He 'oku ai 'ae kau tangata kuo nau fetolofi fakapōloto, 'akinautolu na'e tohi 'i mu'a ki he mala'ia ni, ko e kau tangata ta'elotu, 'onau liliu 'ae 'ofa 'a hotau 'Otua ko e faianga angahala, 'o fakafisinga 'i he 'Eiki pe taha ko e 'Otua ko hotau 'Eiki ko Sisu Kalaisi.

TAU'I MA'AE TUI NA'E TUKU 'O TU'O TAHA PE → NA'E HŪ FUFŪ MAI 'A HA KAKAI 'E NI'IHI 'O TA'E'ILOA.

D. 2 Pita 2:1 Ka na'e ai foki 'ae kau palōfita loi 'i he kakai, 'o hangē 'e 'iate kimoutolu 'ae kau akonaki loi, 'akinautolu 'e 'omi fakafufū 'ae ngaahi hē fakamala'ia, 'o fakafisi'i 'ae 'Eiki na'a ne fakatau'akinautolu, 'o 'omi ai kiate kinautolu 'ae faka'auha fakato'oto'o.

KO E KAU AKONAKI LOI TE NAU 'OMI FAKAFUFŪ 'AE NGAHI HĒ FAKAMALA'IA → 'O FAKAFISI'I 'AE 'EIKI NA'A NE FAKATAU'AKINAUTOLU.

E. 2 Kolinitō 11:13 Ka ko e kau 'aposestolo loi 'akinautolu, ko e kau ngāue fakakākā, 'oku nau fakakehe 'akinautolu ke hangē ko e kau 'aposestolo 'a Kalaisi. (14) Pea 'oku 'ikai ko e me'a fakaofa ia he na'a mo Sētane 'oku fakakehe foki ia ko e 'āngelo 'oe maama.

KAU AKOSITOLO LOI, KAU NGAHI KAKAI KAKAA → KO SETANA TA'EFIO 'OKU NE LILIU 'IA IA KI HA 'AISETI MAAMA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — 'i he kuonga 'o e kau 'aposestolo tonu, na'e fakalilifu ange ai ha kau tangata 'o natula fakapikopiko 'o fakapikoi ai 'a e akonaki. Kae vakai 'e fēfē hono lahi ange 'i hotau kuonga ni, 'i he lahi 'o e me'a 'oku ako'i 'oku fo'ou, 'oku 'ikai hano aka mei he folofola motu'a, pea 'oku 'ikai ngaohi totonu. 'Oku 'ikai hoko ha me'a ko e mo'oni koe'uhi ko hono tui 'e he kakai tokolahi, pea 'ikai foki koe'uhi ko hono ta'u motu'a 'i he ngutu 'o e kau tangata. 'Oku mo'oni pē kapau 'oku fehoanaki mo e me'a na'e fakahoko mai 'e he kau talafekau.)

2 Timote 4:3 Koe'uhi 'e hoko 'ae kuonga 'e 'ikai te nau fa'a kātaki ai 'ae akonaki totonu; ka 'i he 'iate kinautolu 'ae telinga veli, te nau fakatokolahi ma'anautolu 'ae kau akonaki 'o tatau mo 'enau holi. (4) Pea te nau fakatafoki honau telinga mei he mo'oni, pea tuli tāupau ki he me'a loi.

KO E TE'EKI TE NAU KĀTAKI 'A E AKONAKI MO'ONI → 'E FAKATAHATAHA'I 'E KINAUTOLU Kiate KINAUTOLU 'A E KAU FAIAKO 'O FAKATAU KI HONAU NGAHI HOLI PĒ, HE 'OKU MISI HONAU TELINGA.

1 Timote 4:1 Ka 'oku lea fakapatonu mai 'ae Laumālie, 'e hē 'ae ni'ihi mei he tui 'i he ngaahi kuonga fakamui, 'o tokanga ki he ngaahi laumālie fakahala, mo e ngaahi akonaki 'oe kau tēvolo;

'E HĒ 'AE NI'IHI MEI HE TUI 'I HE NGAHI KUONGA FAKAMUI → 'O TOKANGA KI HE NGAHI LAUMĀLIE FAKAHALA, MO E NGAHI AKONAKI 'OE KAU TĒVOLO.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui — pea ko e houa tofū pē eni: ko e kakai 'oku 'ikai te nau kātaki'i 'ae akonaki mo'oni, kae fokotu'u ma'anautolu 'ae kau faiakonga 'i he tokolahi — 'io, 'o fakatau ki he lahi 'oku nau fiema'u ke fakafiemālie'i honau telinga 'oku ngaongao, 'o tala kiate kinautolu 'ae me'a 'oku nau loto ki ai ke fanongo. 'E lava 'e ha tokotaha ke langa hono fale kotoa 'aki 'ae kau faiakonga, 'oku loto tatau kotoa mo ia, ka 'oku hala kotoa. 'Oku 'ikai ke fakamo'oni'i 'e he tokolahi 'ae mo'oni, 'oku 'ikai ke ngaohi ia ke hoko ko e mo'oni 'i he lahi 'o kinautolu 'oku tui ki ai, pea 'oku 'ikai fakapiko'i ia ke fakafiemālie'i 'ae telinga. Ko ho tafoki mei he mo'oni, 'oku ke tafoki — 'oku pehē 'e he folofola — ki he ngaahi talatupu'a.)

F. 2 Timote 2:15 Ke ke feinga ke fakahā koe 'oku ke lelei ki he 'Otua, ko e tangata ngaue 'oku 'ikai ke mā, kae vahevahe totonu atu 'ae folofola 'oe mo'oni.

KE KE FEINGA KE FAKAHĀ KOE 'OKU KE LELEI KI HE 'OTUA → KAE VAHEVAHE TOTONU ATU 'AE FOLOFOLA 'OE MO'ONI.

G. Mātiu 4:4 Ka na'e lea ia, 'o pehēange, "Kuo tohi, "E 'ikai mo'ui 'ae tangata 'i he mā pe, ka 'i he folofola kotoa pē 'oku ha'u mei he 'Otua."

'E 'IKAI KE MO'UI 'A HE TANGATA 'I HE MĀ TOKOTAHA → KA 'I HE LEA KOTOA PE 'OKU HA'U MEI HE FOFONGA 'O E 'OTUA.

H. Lea Fakatātā 30:5 "'Oku ma'a 'ae folofola kotoa pē 'ae 'Otua: pea ko e unga'anga ia kiate kinautolu kotoa pē 'oku falala kiate ia. (6) 'Oua na'a ke fakalahi ki he'ene folofola telia na'a ne valoki'i koe, pea 'e 'ilo ai koe ko e loi."

KO E LEA KOTOA PĒ 'A E 'OTUA 'OKU MA'A -- 'OUA NA'A KE FAKALAHI KI HONO NGAHI LEA.

(Ko e ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui pē 'a'aku — 'oku 'ikai ke tau tau'atāina ke fili mo filifilimanako mei he ngaahi folofola 'ae 'Otua, 'o ta'ofi pē 'ae ngaahi folofola faingofua kae li'aki 'ae ngaahi folofola faingata'a. 'Oku mo'ui 'ae tangata 'i he folofola KOTOA PĒ. Ko hono tātaki ki ai, pe to'o mei ai, ko e ilifia ke 'ilo'i ia ko e loi 'i he 'ao 'oe 'Otua na'a ne folofola'aki ia.)

XII. KO E FA'IFA'ITAKI 'A E KAIHA'A 'I HE KOLOSI

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafuaituitui — ko eni 'a e maka 'e taha 'oku falala ki ai 'a e tokolahi 'o honau fakamatala kotoa: na'e fakamo'ui 'a e kaiha'a na'e mate, 'oku nau pehē, pea na'e 'ikai 'aupito ne papitaiso; ko ia 'oku 'ikai fiema'u 'a e papitaiso. Tau fakamamafa mu'a ia he taimi ni 'i he maama 'o e folofola, pea vakai pe ko e hā 'a e me'a 'oku ne tu'u tonu ai.)

A. Luke 23:40 Ka na'e leaange 'a hono toko ua, 'o ne valoki ia, 'o pehē, “'Ikai te ke manavahē koe ki he 'Otua, he 'oku ke mala'ia foki? (41) Pea 'oku totonu kiate kitaua, he ko e totongi totonu 'o 'eta ngāue: ka na'e 'ikai ha kovi 'e fai 'e he tangata ni.” (42) Pea pehē 'e ia kia Sisu, “'Eiki ke ke manatu'i au, 'oka ke ka hoko ki ho pule'anga.” (43) Pea pehēange 'e Sisu kiate ia, “'Oku ou tala mo'oni kiate koe, Te ta 'i Palataisi mo au he 'aho ni.”

KOE TAU MA'U HOTAU TOTONGI TOTONU 'O 'ETAU NGAHI NGAUE → 'EIKI, KE KE MANATU'I AU → KO 'AHO NI TE KE 'I HE'AKU 'I PALATAISE.

B. Mātiu 3:5 Pea na'e toki 'alu kiate ia 'a Selūsalema, mo Siutea kotoa pē, mo e potu fonua kotoa pē na'e tu'u ofi ki Sioatani (6) Ke papitaiso 'iate ia 'i Sioatani, 'o vete 'enau ngaahi angahala.

SELUSALEMA + KOTOA 'O SIUTEA + KOTOA 'O E FEITU'U TAKATAKAI 'I SIOATANI → NA'E PAPITAISO 'IATE IA, 'O NAU FAKAHA 'ENAU NGAHI ANGAHALA.

C. Ma'ake 1:4 Na'e papitaiso 'e Sione 'i he toafa, mo ne malanga'aki 'ae papitaiso 'oe fakatomala ki he fakamolemole 'oe angahala. (5) Pea na'e 'alu atu kiate ia 'ae fonua kotoa pē ko Siutea, pea mo kinautolu 'o Selūsalema, 'onau papitaiso kotoa pē 'iate ia 'i he vaitafe ko Sioatani, 'o vete 'enau ngaahi angahala.

KOTOA E FONUA KO SIUTEA + KINAUTOLU MEI SEUSALEMA → NAA'NAU PAPITAISO KOTOA 'IATE IA 'I SIOATANI.

D. Luke 7:29 Pea ko e kakai kotoa pē na'e fanongo kiate ia, mo e kau tănaki tukuhau, na'a nau fakahā 'ae angatonu 'ae 'Otua, 'i he'enau papitaiso 'i he papitaiso 'a Sione. (30) Ka ko e kau Fālesi, mo e kau akonaki 'i he fono, na'a nau fakata'e'aonga 'ae finangalo 'oe 'Otua kiate kinautolu, he na'e 'ikai te nau papitaiso 'iate ia.

KO E KAKAI KOTOA PĒ MO E KAU TĀNAKI TUKUHAU NA'E PAPITAISO → KA NA'E LI'AKI 'E HE KAU FĀLESI MO E KAU AKONAKI FONO 'AE FAKAKAUKAU 'AE 'OTUA, KOE'UHI NA'E

E. Mātiu 21:32 He na'e ha'u 'a Sione kiate kimoutolu 'i he hala 'oe mā'oni'oni, pea na'e 'ikai te mou tui kiate ia: ka na'e tui kiate ia 'ae kau tănaki tukuhau mo e kau fa'a fe'auaki: pea hili ho'omou mamata ki ai, na'e 'ikai te mou fakatomala ai, ke mou tui kiate ia.”

KA NA'E TUI Kiate IA 'AE KAU TĀNAKI TUKUHAU MO E KAU FA'A FE'AUAKI.

F. Sione 4:1 Pea ko ia, 'i he 'ilo 'e he 'Eiki kuo fanongo 'ae kau Fālesi, 'oku ului pea papitaiso 'e Sisu 'ae kau ākonga tokolahi 'ia Sione (2) (Ka na'e 'ikai fai papitaiso 'e Sisu, ka ko 'ene kau ākonga,)

NA'E NGAOFIA MO PAPITAISO 'E SISU HA KAU AKONGA LAHI 'IA SIONE.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafuaituitui — pea ko eni ke fakafuofua 'a e kaiha'a 'i he maama ko 'eni. 'Oku 'ikai ke lea 'a e folofola 'i ha taimi 'e taha 'o pehē na'e 'ikai papitaiso ia. Ko ha me'a ia 'oku fakakaukau ta'etotonu pē 'e he kakai, pea nau langa ai ha akonaki kōtoa ki honau fakakaukau pē 'anautolu. Ka fanongo ki he me'a 'oku LEA 'aki mo'oni 'e he folofola: na'e 'alu atu 'a Selūsalema, mo Siutea KOTOA, mo e feitu'u kotoa 'oku takatakai 'i Sioatani, 'o nau papitaiso, 'onau fakahā 'enau ngaahi angahala. Na'e papitaiso 'a e kakai anga maheni mo e kau tănaki tukuhau. Na'e tui 'a e kau fe'auaki. Ko e kau Fālesi mo e kau tangata poto fakalao pē na'e fakafisi, pea na'e 'ikai te nau papitaiso. Na'e 'ikai ko ha Fālesi 'a e kaiha'a — ko e taha ia 'o e kakai, ko ha tangata fai kovi, ko e fa'ahinga tofu pē na'a nau fakatokolahi atu ki he papitaiso fakatomala 'a Sione. Pea 'i he kolosi na'a ne fai tofu pē 'a e me'a na'e fakataumu'a ki ai 'a e papitaiso: na'a ne fakahā 'ene angahala — 'oku tau ma'u 'a e me'a 'oku taau mo 'etau ngaahi ngāue. Fakalahi ki ai 'a e mo'oni ko ia na'e papitaiso 'i he kau ākonga 'o'ona 'a e 'eiki 'a e kakai tokolahi ange 'ia Sione, 'i he fonua kotoa ko ia, 'i he ta'u 'e laka hake 'i he tolu. Ko ia 'oku fehanganagai 'a e mo'oni mo e taumu'a fakatonuhia: 'oku 'ikai ke tataki 'e he folofola 'a kinautolu ki ha kaiha'a na'e 'ikai 'aupito papitaiso, ka ki he tokotaha na'e meimei papitaiso mo'oni fakataha mo e toenga. Ko kinautolu kuo nau falala kiate ia kuo nau falala ki ha tangata kuo 'osi fakama'a.)

G. Hepelū 9:16 He ka 'i ai ha fuakava, 'oku totonu ke 'i ai foki mo e mate 'o ia 'oku ne fakamo'oni 'ae fuakava. (17) He 'oku mālohi 'ae fuakava ko e hili 'ae mate: ka 'i he kei mo'ui 'ae fakamo'oni, 'oku 'ikai 'aupito hano mālohi.

KO E FUAKAVA 'OKU MA'U MANA HILI 'A E PEKIA 'A E KAKAI → 'OKU 'IKAI HA MALOHI 'AUPITO LOLOTONGA 'OKU KEI MO'UI 'A E TOKOTAHA NA'E NGAOHI 'A E FUAKAVA.

(Ko e ngaahi fakakaukau 'o hoku loto — pea fakakaukau ange, 'o kapau na'e 'ikai 'aupito ke papitaiso ia: kapau pē pehē, 'oku 'ikai ko ha tu'unga fakatatau ia mo'au. Na'e pekia ia ki mu'a ke hoko 'o a'u mai 'a e fuakava fo'ou. 'Oku 'ikai ha mafai 'o ha fakamatala tukufakaholo lolotonga 'oku kei mo'ui 'ae tokotaha na'a ne fai ia, pea na'e te'eki ke pekia 'a e 'EIKI. Ko ia na'e ma'u 'ae kaiha'a 'o hangē ko hono ma'u 'o e kakai 'i he kuonga mu'a, 'i he te'eki ai ke ava 'a e matapā 'o e fuakava fo'ou ni. Pea na'e fakau ia ki he kolosi, 'i hono nima mo hono va'e, pea na'e 'ikai lava ke ne hifo ke papitaiso. 'Oku fiema'u 'e he 'Otua 'a e talangofua mei ha tokotaha 'i he me'a 'oku ne malava ke fai. Ko e me'a na'e 'IKAI LAVA ke fai 'e ha tangata 'oku pekia 'oku 'ikai ko ha ngaahi tuku'anga ia ki ha tangata mo'ui 'oku LAVA. 'Oku 'ikai ke ke fakau koe ki ha kolosi; 'oku ke lava ke talangofua.)

H. Mātiū 7:26 “Ka ko ia ia 'oku fanongo ki he'eku ngaahi tala ni, pea 'ikai fai ki ai, 'e fakatatau ia ki he tangata vale, 'aia na'e langa hono fale 'i he 'one'one: (27) Pea tō 'ae 'uha, pea 'oho mai 'ae vai, pea hoko mo e havili, 'o tō ki he fale ko ia; pea holo ia: pea ko e me'a lahi 'a hono holoki.”

FANONGO PEA TA'EFAI → LANGA HONO FALE 'I 'OLUNGA 'I HE 'ONE'ONE → PEA NA'E LAHI HONO HOLOKI HIFO.

(Ko e ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui pē — ko ia ko e katoa 'o e fakamatala 'oku fakatu'unga ia 'i ha ngaahi mahino 'oku 'ikai ke fakahā 'e he folofola 'i ha taimi. 'Oku tu'u fakafepaki ia ki he fakamo'oni mahino 'oku 'omi 'e he folofola. Ko e fale ia kuo langa 'i he 'one'one, pea 'e lahi 'aupito 'a hono holomui. Ka 'oku tu'u 'a e fekau 'i he maka, pea 'oku te'eki ai ke ue'i: fakatomala, pea papitaiso, 'a kimoutolu kotoa pē.)

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakatāutaha — ka ke fanongo pe ki he me'a ni 'i he fa'a faka'apa'apa, kae 'ikai 'i ha fehu'ia noa pē 'oku ke 'osi 'ilo 'o ia kotoa. Kuo fehu'ia 'e he tokolahī, pea nau hē. Pea ko kimautilu 'oku 'omi kiate koe 'ae ngaahi lea ni, 'oku 'ikai mau taukave'i 'oku mau 'ilo kotoa. 'Oku mau kei ako, pea mau loto-lelei ke fakatonutonu 'e he folofola pea mo kinautilu na'e fekau'i mai. Ka 'oku 'ikai te mau loto-fiefia ke liliu 'ae me'a na'e lea mahino ai 'ae kau talafekau. Ko ia ke ke sivi ia 'e koe tonu: kapau kuo mau hē, tuku ke fakatonutonu 'akimautilu 'e he folofola. Ka ke fakatokanga telia na'a ke tākiekina 'i ho'o fanongo ki he ngaahi le'o 'oe kakai tangata 'o lahi ange 'i he le'o 'oe kau 'aposetolo 'oe Lami. 'Oku mau sio ki he fehu'i pau ko 'eni 'i ha fakaikiiki pehē ko e fakatātā 'e taha 'o e founga 'oku ke kei lava ai ke tui ki ha me'a, neongo 'oku hā mai 'i he Tohi Tapu, 'i hono fukahī, 'oku ne teke mālohi ki he tafa'aki kehe. Kuo pau ke mau vahevahe totonu 'ae folofola: 'oku 'ikai lava ke mau tātaki atu ki ai, pea 'oku 'ikai lava ke mau to'o mei ai.)

KOLE KE MA'U IA

'E 'Otua, ke ke 'alo'ofa mai kiate au, ko e tokotaha angahala. Kuo u fanongo ki he mo'oni, pea kuo tu'usi hoku loto, pea 'oku ou kole kiate koe: ko e hā te u fai? 'Oku ou tui 'aki hoku loto kotoa 'oku pekia 'a Sisu Kalaisi koe'uhi ko au pea toe tu'u, pea 'oku ou fakahā 'aki hoku ngutu ko Sisu Kalaisi ko e 'Eiki. 'Oku ou fakatomala — 'oku ou tafoki mei he'eku angahala kiate koe 'aki hoku loto kotoa. Te u papitaiso ki hono huafa ke fakamolemole ai 'eku ngaahi angahala, pea tanu mo ia, ke mo'ui 'i ha mo'ui fo'ou. Fakafonu au 'aki ho Laumālie Mā'oni'oni, he 'oku 'ikai te u kau kiate koe kapau 'oku 'ikai 'iate au 'a e Laumālie 'o Kalaisi. Tauhi au: tokoni'i au ke u hokohoko atu 'i he akonaki 'ae kau 'aposetolo, 'i he fesifesi mā, mo e ngaahi lotu; tokoni'i au ke u fakapipiki ma'u pē ki he Kalaisi 'o hangē ko e va'a ki he vaine; tokoni'i au ke u kātaki 'o a'u ki he ngata'anga. Fakamo'ui au, 'Eiki, pea taki au 'i he hala kotoa. 'Emeni.

SIVI AKO

1. Pea 'i he'enau fanongo ki ai, na'e langa honau loto, 'o nau pehē —

- a) Ko e hā 'oku ke tatali ai?
- b) 'E kau tangata mo e kāinga, ko e hā te mau fai?
- c) Te ne mo'ui?

2. Fakatomala, pea papitaiso 'a kimoutolu taki taha 'i he huafa 'o Sisu Kalaisi koe'uhi ke —

- a) ko e fakamolemole 'o e ngaahi angahala
- b) ko e tali 'o ha konisēnisi lelei

c) ko e totongi totonu 'o 'emau ngaahi ngāue

3. Na'a ne ha'u 'o tetetete, 'o ne pehē, 'Eiki, ko e hā te u fai ke u mo'ui ai? Pea nau pehē, Tui ki he 'Eiki ko Sisu Kalaisi. Pea 'i he houa tatau pe 'o e po' ko ia na'a ne —

- a) na'e fakama'u ki he 'aho 'oe huhu'i
- b) nau fai tu'uma'u 'i he temipale 'i he 'aho kotoa pe
- c) na'e papitaiso, 'aia mo hono kakai kotoa, 'i he taimi pē ko ia

4. Na'e fakaū 'e Neamani ia 'o tu'o fitu 'i Sioatani, pea foki mai 'a hono kakano —

- a) hinehina hangē ko e sinou
- b) hangē ko e kakano 'o ha valevale iiki, pea na'e ma'a ia
- c) hili 'ene kaukau 'i he ngaahi vaitafe 'o Tamasikusi

5. Ko ia 'oku fai hala, 'o 'ikai nofo ma'u 'i he akonaki 'a Kalaisi —

- a) na'e 'ikai 'e he 'Otua
- b) 'oku ne ma'u 'a e Tamai mo e 'Alo
- c) te ne ma'u 'a e kalauni 'o e mo'ui

6. Kapau 'oku 'ikai ma'u 'e ha tangata 'ae Laumālie 'o Kalaisi —

- a) kuo fakama'u ia ki he 'aho 'oe huhu'i
- b) 'e papitaiso ia 'aki 'ae papitaiso 'a Sione
- c) 'oku 'ikai 'o'ona ia

7. Ko e fuakava 'oku mālohi —

- a) lolotonga 'oku mo'ui ai 'a e tokotaha fai fuakava
- b) hili 'ae pekia 'ae kakai
- c) 'oku ofi 'ae folofola kiate koe, 'io, 'i ho ngutu

TALI TOTONU: 1-b · 2-a · 3-c · 4-b · 5-a · 6-c · 7-b

HALA KEHE — Kalātia 3:27 ("papitaiso ki Kalaisi") 'oku fakaava ai ki he hako 'o 'Epalahame: "Pea kapau 'oku mou 'o Kalaisi, 'oku mou hoko ai ko e hako 'o 'Epalahame, mo e ngaahi hoko 'o fakatatau ki he tala'ofa" (Kalātia 3:29).

HALA KEHE — 'Efeso 1:14 ("ko e fakamo'oni 'o e Laumālie") 'oku fakaava ai ki he huhu'i 'o e koloa na'e fakatau'i — 'a e tofi'a tonu, mo e 'aho 'e totongi kakato ai 'a e pa'anga mu'omu'a.

Ko e talia ko 'eni 'oku 'ikai falala ki he le'o 'oe tokotaha tohi pē taha. 'Oku tu'u ai 'a Mōsese, Tēvita, Solomone, 'Aisea, mo 'Isikieli 'o ofi kia Mātiu, Ma'ake, Luke, Sione, Paula, Pita, mo Siute, pea mo Hepelū 'o nau nonofo mo kinautolu — ko e kau fakamo'oni 'e toko hongofulu mā ua 'i he Fuakava Motu'a mo e Fuakava Fo'ou, 'oku nau lea tatau kotoa pē.

PĀ FAKA'OSI

Fakahā 2:10 'Oua na'a ke manavahē ki ha me'a 'i he ngaahi me'a ko ia te ke mamahi ai: vakai, 'e lī 'e he tēvolo 'a homou ni'ihī ki he fale fakapōpula, ko homou 'ahi'ahi'i, pea te mou mo'ua 'i he mamahi 'i he 'aho 'e hongofulu—ka ke fai angatonu pe 'o a'u ki he mate, pea te u foaki kiate koe 'ae pale 'oe mo'ui.

KE KE FAKAMĀONI'I 'O A'U KI HE MATE → TE U 'OATU KIATE KOE HA KALAUNI 'O E MO'UI.

LEA MĀHINO FAKAKALESI

"tui" — **G4100 pisteuo** — ke ma'u 'ae tui; ke falala; ke tuku atu ki ai

Tui ki he 'Eiki ko Sisu Kalaisi, pea te ke mo'ui ai — ko e tui 'i he loto, 'i he te'eki ai ke fai ha founa.

“fakahā” — G3670 homologeo — ke lea tatau; ke fakahā fakahangatonu

'Oku fai 'ae fakahā 'aki 'ae ngutu ki he fakamo'ui.

“Fakatomala” — G3340 metanoeo — ke liliu 'a e loto; ke fakatomala

Ko e liliu 'oku kamata'aki ia — 'oku 'ikai ko e mamahi pē, ka ko e loto kuo fakafo'ou ki he 'Otua.

“Papitaiso” — G907 baptizo — ke fanofano; ke fu'u toka ki lalo he vai pea toe fokotu'u hake

Ko e 'uluaki ngāue 'oe talangofua: nau tanu fakataha mo ia, pea fokotu'u hake ke 'eve'eva 'i he mo'ui fo'ou.

“fufulu” — G3068 louo — ke kaukau; ke fufulu 'a e sino kotoa

Na'a ne fufulu 'akitautolu mei he'etau ngaahi angahala 'i hono toto 'o'ona.

“Fakamolemole” — G859 aphasis — ko ha fekau atu; ko ha tukuange; fakamolemole

Papitaiso 'i he huafa 'o Sisu Kalaisi KOE'UHI KE fakamolemole ai 'ae ngaahi angahala — 'ae ngaahi angahala kuo hili kuo fekau ke mavahe.

“fanau'i” — G1080 gennao — ke fakatupu; ke fanau'i

Kapau 'e 'ikai fanau'i ha tangata 'i he vai mo e Laumālie, 'e 'ikai lava ke ne hū ki he pule'anga 'o e 'Otua.

“‘alo'ofa” — G5485 charis — 'ofa; ko e me'a'ofa ta'etotongi

Ko e me'a 'i he 'alo'ofa kuo mou mo'ui ai 'i he tui — ko e foaki ia 'a e 'Otua.

“Fai ma'u'ata'atā” — G4342 proskartereo — ke ha'u ai; ke tatali ai; ke fai ma'uaipē mo ia

'A e me'a 'e fā na'e hokohoko ai 'a e siasi 'uluaki: ko e akonaki 'a e kau 'aposetolo, mo e feohi, mo e maumau'i 'o e mā, mo e ngaahi lotu.

“nofo” — G3306 meno — ke nofo; ke tolonga; ke 'āunofo; ke fai atu

'Oku fua 'e va'a ha fua kae 'i ai pe ia 'oku kei nofo ma'u 'i he vaine.

“Kātaki” — G5278 hupomeno — ke kātaki; ke fua; ke fa'a kātaki

Ko ia 'e kātaki mo tu'u maau 'o a'u ki he ngata'anga 'e fakamo'ui ia.

NGAAHI LEA MĀHU'INGA FAKAHEPELŪ

“tui” — H539 aman — ke falala; ke tu'u ma'u; ke faitōnunga — ko e aka ia 'o e lea ko e "āmeni"

Na'e tui 'a 'Epalahame ki he 'Eiki; pea na'e lau ia kiate ia ko e mā'oni'oni.

“ma'a” — H2891 taher — ke ma'a; ke haohaoa

Kaukau, pea ke ma'a — na'e foki mai 'a e kakano 'o Neamani 'o hangē ko e kakano 'o ha ki'i tama iiki.

“fakamo'ui” — H7495 rapha — ke fakamo'ui; ke fakakakato

Pea kuo fakamo'ui kitautolu 'i hono ngaahi tā.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Revised West Version (Public Domain) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).